

Solijonov Bobirjon Salimjon o'g'li

ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI «SPORT VA SAN'AT»

fakulteti «MUSIQA SAN'ATI» kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Kuy, tovush va polifoniya musiqa asarlarining asosiy elementlari bo'lib, har biri musiqa san'atining tuzilishini va tinglovchiga etkaziladigan hissiy ta'sirni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Kuy musiqa asarining melodik tuzilishini belgilaydi va uni hissiy ma'noda ifodalaydi. Kuyning ritmi, balandligi va harakatliligi asarlarning asosiy g'oyasini, kayfiyatini yoki tasvirini tinglovchiga yetkazadi. Tovush musiqaning rang-barangligini yaratadi, u balandlik, davomiylik, kuchlilik va timbr kabi xususiyatlar orqali kuyning hissiy ta'sirini kuchaytiradi va musiqaning turli qatlamlarini tashkil etadi. Polifoniya esa bir nechta mustaqil melodiylarning bir vaqtning o'zida ijro etilishi bo'lib, asarning murakkabligini va boyligini oshiradi, tinglovchiga turli musiqiy qatlamlarning bir-biri bilan o'zaro aloqasini ko'rsatadi. Ushbu elementlar birgalikda musiqaning estetikasini va mazmunini shakllantiradi, uning tinglovchiga keltiradigan ta'sirini kuchaytiradi. Kuy, tovush va polifoniya o'zaro bog'langan holda, musiqa asarini yanada boy va chuqurroq qiladi, uni mazmunan va hissiy jihatdan boyitadi.*

Kalit so'zlar: *kuy, tovush, polifoniya, musiqa, element, san'at.*

Asarda kuy, tovush, polifoniya — bu musiqa asarlari va boshqa san'at shakllarida keng qo'llaniladigan muhim elementlar bo'lib, ular bir-biriga bog'langan va asarlarning mazmunini, hissiy ta'sirini yanada kuchaytiradi. Quyida har birining qisqacha ta'rifi va san'at asarlaridagi roli haqida gapirib o'taman:

Kuy – bu musiqa asaridagi eng asosiy komponentlardan biri bo'lib, uning ritmi, melodiya va armonikasi birlashgan holda ifodalanadi. Kuy odatda musiqa asarining bosh fikrini yoki muqaddimasi bo'lib, tinglovchiga aniq bir hissiy kayfiyatni etkazadi.

Kuyning ahamiyati: Kuy asarlarning ruhini tashkil etadi, uni tinglovchiga aniq bir kayfiyatni etkazishga yordam beradi. Kuy orqali muallif, o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini yoki hodisalarni tasvirlaydi.

- Musiqadagi funksiyasi: Kuy, asosan, biror g'oya yoki mavzuni taqdim qilish uchun ishlatiladi. Misol uchun, xushnudlik, qayg'u, umid, isyon kabi turli hissiyotlarni ifodalashda kuylar muhim rol o'ynaydi. Kuyning tuzilishi (ya'ni, melodik chiziqlar va ritmlar) asarning strukturasiga asoslanadi.

Tovush

Tovush musiqa asarining yana bir asosiy elementi bo'lib, uning asosiy qurilishi uchun zarurdir. Tovushning turli xususiyatlari – balandlik, kuchlilik, rang (timbr), davomiylik va sifat – asarlarning umumiy taassurotini shakllantiradi. Tovush har bir asar uchun ma'lum bir kayfiyatni, obrazni yoki tasvirni yaratishga yordam beradi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Tovushning roli: Tovush, asosan, kuyni shakllantirishda va uning hissiy ta'sirini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega. U musiqaning turli qatlamlarini yaratadi, masalan, orkestr yoki vokal qismidagi tovushlar bir-birini to'ldiradi va yangi bir musiqiy dunyo yaratadi.

- Musiqa uslublaridagi o'zgarishlar: Tovush va uning sifatlari musiqaning turli uslublariga qarab o'zgaradi. Misol uchun, barokko davrida musiqa asarlari ko'pincha boy va murakkab tovushlar bilan ifodalangan, hozirgi kunda esa elektron musiqa, texno va boshqa zamonaviy janrlar o'ziga xos tovush ranglarini yaratishda ilg'or texnologiyalarni qo'llaydi.

Polifoniya

Polifoniya (yunoncha "polys" – ko'p va "phone" – tovush) — bu bir nechta mustaqil melodiylar yoki ovozlarning bir vaqtda bir-biriga qo'shilishi orqali yaratilgan musiqa uslubidir. Polifoniya tizimi bir nechta mustaqil, o'zaro bog'lanmagan melodik chiziqlarni bir vaqtda kuylashni nazarda tutadi.

Polifoniyaning roli: Polifoniya, asosan, musiqa asarini murakkablashtirish va uning boyligini oshirish uchun ishlatiladi. Bir nechta mustaqil tovushlarning bir vaqtda ijro etilishi musiqaga chuqurroq hissiy ma'nolar va o'zgarishlarni kiritadi. Bu usul tinglovchiga musiqaning turli qatlamlari va o'zaro bog'liqligini tushunish imkonini beradi[1]

- Polifoniyaning tarixiy ahamiyati: Polifoniyaning rivojlanishi musiqada yangi janrlarning paydo bo'lishiga olib keldi. Masalan, Renessans davrida polifoniya musiqaning asosiy uslubiga aylandi. Bu davrda musiqiy asarlarda bir nechta vokal yoki instrumental chiziqlarning bir vaqtda ifodalanishi keng tarqaldi. Barokko va keyingi davrlarda polifoniya ko'plab asarlarda, ayniqsa, kontrapunktda (musikal tarzda bir nechta chiziqlarni bir-biriga moslashtirish san'ati) o'z ifodasini topdi.

Kuy, tovush va polifoniya bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Polifoniyaning mavjudligi kuylarning ko'plab mustaqil qatlamlarda bir-birini to'ldirishi orqali tovushlarning rang-barangligini oshiradi. Polifoniya yordamida bir nechta kuylar birgalikda tinglovchiga yanada murakkab va chuqurroq tajriba taqdim etadi. Har bir tovushning o'ziga xos rang-barangi va balandligi, polifoniya orqali, asar uchun yangi ma'no qatlamlarini yaratadi.

Bachning "Matthäuspassion" asarida polifoniyaning misoli juda aniq ko'rinadi. Bu asarda bir nechta mustaqil melodik chiziqlar bir vaqtda ijro etilib, asar mukammal polyfonik tuzilmani hosil qiladi. Har bir chiziq alohida bir to'liq musiqa g'oyasini ifodalaydi, ammo ular birga bir butun asarni yaratadi. Kuylar va tovushlarning o'zaro bog'lanishi asarning dramatik ta'sirini kuchaytiradi va tinglovchiga chuqur hissiy tajriba taqdim etadi[2]

Kuy, tovush va polifoniya musiqa asarlarida bir-birini to'ldiruvchi va boyituvchi asosiy elementlardir. Kuy asarlarning asosiy g'oyasini ifodalasa, tovush uning hissiy va

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

estetik rang-barangligini ta'minlaydi, polifoniya esa bir nechta musiqiy chiziqlarni birlashtirgan holda yanada boyroq va chuqurroq musiqa tajribasini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Азимова О., Ибрагимова Ш. Замонавий гармония (Ўзбекистон композиторлари ижодида аккорд таркиби). -Т., 2008.
2. Акбаров И. Ритмы дойры. -Т., 1952.
3. Akbarov I. Musiqa lug'ati. 2-nashri. -Т., 1997.
4. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс. 2-е издание. -Л., 1971.
5. Rajabova, S. A., & Normurodova, Q. T. (2024). OROL BO'YI XUDUDLARINING SHO'RLANGAN VA QURG'OQCHIL TUPROQLARINI QAYTA TIKLASHDA BIOPREPARATLARDAN FOYDALANISH. TANQIDIY NAZAR, TANHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR, 1(1), 114-116.
6. Назирова, З. Р. (2021). ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОПТИМИЗАЦИИ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМ ВЕТЕРИНАРНОГО ВУЗА НА ОСНОВЕ ИКТ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(3), 629-633.
7. Кенжабаев, Ш. А. (1998). История обучения иностранному языку в общеобразовательной школе южных областей Узбекистана (Сурхандарьинская и Кашкардарьинская области) и пути его совершенствования на современном этапе.
8. Abdulxalimovich, K. S. (2024). VETERINARIYA YO'NALISHIDAGI TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINI O'QITISH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 39(2), 77-81.
9. Abdulxalimovich, K. S. (2024). VETERINARIYA YO'NALISHIDAGI TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-NAZARIY PEDAGOGIK ASOSLARI. Journal of new century innovations, 46(3), 119-126.
10. Abdulkhalimovich, K. S. (2024). SCIENTIFIC-THEORETICAL PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING THE TECHNOLOGIES OF TEACHING ENGLISH IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF STUDENTS IN THE VETERINARY DIRECTION. Western European Journal of Modern Experiments and Scientific Methods, 2(2), 22-28.
11. Кенжабоев, Ш. А. (2023). ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ-ВЕТЕРИНАРОВ. Лучшие интеллектуальные исследования, 9(3), 103-113.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

12. Кенжабоев, Ш. А. (2023). ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ-ВЕТЕРИНАРОВ. European Journal of Interdisciplinary Research and Development, 17, 177-183.

13. Nishonov, M., & Kenjaboev, S. (2023). THE SIGNIFICANCE OF THE USE OF CHEMICAL EXPERIMENTS IN THE STUDY OF THE TOPIC" PATTERNS OF CHEMICAL REACTIONS". Science and innovation, 2(B5), 53-56.

14. Kenjaboev, S. (2023). FEATURES OF TEACHING ENGLISH IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF VETERINARY STUDENTS. Science and innovation, 2(B7), 166-170.

15. Kenjaboev, S. (2023). THE PROBLEM AND SOLUTION OF USING ENGLISH LANGUAGE TEACHING TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF VETERINARY STUDENTS. Science and innovation, 2(B7), 159-165.

16. Абдулазизова, С. М., & Мадрахимова, З. Ф. (2024). ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ. YANGI O 'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 1(3), 94-96.

17. Мадрахимова, З. Ф. (2023). СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ВУЗЕ. MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS, 1(1), 94-97.

18. Мадрахимова, З. Ф. (2024). Литературные Загадки В Детской Поэзии: Описание, История Создания. Journal of Innovation in Education and Social Research, 2(1), 166-171.

19. Аблаева, Н. К., & Сапарбаева, С. Б. (2024). ГЕРОЙ НАШЕГО ВРЕМЕНИ"- ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ РОМАН РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ. Miasto Przyszłości, 46, 693-697.

20. Аблаева, Н. К. (2023). «ТЕНЬ МОЯ НА СТЕНАХ ТВОИХ».(Восточные мотивы в творчестве Анны Ахматовой). НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ "MA'MUN SCIENCE", 1(1).

